

FSB VASTULUURE JA VENE TEADUSASUTUSTE KOOSTÖÖST

Lisaks lääneriikide Venemaal asuvate diplomaatiliste esinduste töötajate jälgimisele ja ahistamisele üritab FSB vastuluure värvata koostööle ka saatkondadega suhtlevaid Venemaa teadlasi ja mõttekodalasi.

Venemaa ekspertkogukonnaga suhtlevad välisriikide saatkonnad Venemaal ja teadusasutused Läänes peavad arvestama, et info koostööst venelastega jõuab tõenäoliselt ka FSB-sse.

FSB DKRO

2017. aasta avalikus ohuhinnangus kirjeldasime lääneriikide diplomaatide ahistamist Venemaal: varjatud ja avalikku jälitamist, provokatsioone, tülitamist meedia osalusel, korteritesse sissemurdmist. Kirjeldatud tegevuste niite tõmbab Venemaa Föderaalne Julgeolekuteenistuse (FSB) vastuluureteenistuse (*Služba kontrrazvedki, 1. služba*) vastuluureoperatsioonide osakond (*Departament kontrrazvedovatelnõh operatsii, DKRO*). DKRO on jaotatud allüksusteks geograafilisel printsiibil, mis vastutavad vastuluure eest konkreetse suurriigi (USA) või riikide grupi Moskvas asuvate saatkondade suunal. Sarnaselt teiste FSB struktuuriüksustega kasutab ka DKRO vajadusel, sealhulgas avalikus kirjavahetuses, enda tegevuse varjamiseks kattenimetust „sõjaväeväeosa number 97740“, justkui oleks tegemist Kaitseministeeriumile alluva relvajõudude üksusega.

2022. aastal tähistati Venemaal vastuluure loomise 100 aasta juubelit. Vastuluure loeb oma sünniajaks 1922. aasta maid, kui Nõukogude Liidu Siseasjade Rahvakomissariaadi poliitilise peavalitsuse (NKVD GPU) kolleegium võttis vastu otsuse luua Nõukogude julgeolekuorganite süsteemis keskne vastuluureüksus – vastuluureosakond. Hiljem on Nõukogude Liidu ja selle õigusjärglase Venemaa vastuluureorganisatsiooni korduvalt reorganiseeritud, üksus on vahetanud nime ja muutnud alluvussuhet. Vastuluure on üks valdkondi, kus Venemaa tunneb uhkust riigi Nõukogude mineviku üle, vaatamata sellele, et paljud Nõukogude julgeolekuorganite juhid mõisteti 1930. aastatel, aga ka hiljem alusetult süüdi koostöö eest välisriikide julgeolekuteenistustega (nende süüdimõistmist juhtisid kolleegid, kellest paljusid hiljem omakorda karistati samasuguste väljamõeldud kuritegude eest). Vastuluure ehk võitlus välismaiste spioonide ja viimaste suunamisel teostatava kehtiva riigikorra õõnestamise vastu on jäänud kõige olulisemaks Nõukogude Liidu ja Venemaa julgeolekuasutuste töövaldkonnaks läbi aastakümnete.

Välismaiste spioonide püüdjad on Venemaal au sees – vastuluureorganite 100. aastapäeva tähistamiseks andis Venemaa Post 2022. aasta 6. mail välja seeria postmarke.

Allikas: www.pochta.ru

FSB vastuluureüksuste peamine ülesanne on võitlus välismaiste luureteenistuste tegevuse vastu Venemaal. DKRO vastutab Moskvas asuvate välisriikide saatkondade ning sama profiiliga üksused Venemaa regioonides FSB regionaalvalitsuste (UFSB-d) koosseisus vastutavad konkreetses oblastis, krais või muud nime kandvas „föderatsioonisubjektis“ asuvate välisriikide konsulaatide tegevuse jälgimise eest. Seejuures jälitab ja ahistab vastuluure kõikide vaenulikeks loetud välisriikide diplomaate, sõltumata sellest, kas peab neid välismaiste luureteenistuste töötajateks või mitte, ning samuti välisriikide diplomaatilistes esindustes tööle palgatud Venemaa elanikke. Viimaseid üritatakse ka värvata DKRO ja UFSB-de vastuluureüksuste salajasteks kaastöölisteks. Lisaks välisriikide diplomaatiliste esinduste töötajatele jälgib DKRO ka muid välismaalasi Venemaal, keda kahtlustab spioneerimises või muul viisil Venemaa huvide kahjustamises, aga ka venemaalasi, keda kahtlustab välisriikide luureteenistuste heaks töötamises või välisriikide huvide teenimises.

FSB üritab enda heaks tööle värvata välisriikide saatkondi külastavaid eksperte.

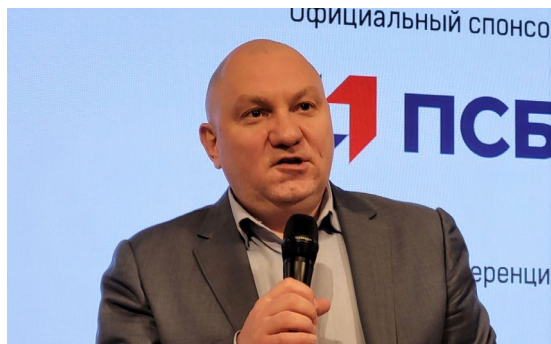
DKRO-d ja selle sõsarüksusi Venemaa regioonides huvitab kõik, mis toimub välisriikide saatkondades ja konsulaatides Venemaa territooriumil, mitte üksnes oletatavate välisriikide luurajate tegevus. Venemaa elanike hulgast välisriikide saatkondadesse tööle palgatud

isikud, keda DKRO üritab värvata enda heaks infot koguma, töötavad saatkondades enamasti madalamatel ametikohtadel, neil ei ole juurdepääsuõigust olulistele dokumentidele ning nad ei saa osaleda aruteludes, mis puudutavad välisriikide poliitika kujundamist Venemaa suunal. Seepärast üritab DKRO enda heaks tööle panna ka neid venemaalasi, keda kutsutakse saatkondadesse külalistena. Nende hulgas on teadlased ja analüütikud Venemaa ülikoolidest, instituutidest ja mõttekodadest, keda saatkonnad rakendavad Venemaa ekspertidena. Siinkohal tuleb rõhutada, et Venemaa teadlaste ja ekspertide kogukond on maailmavaateliselt väga mitmepalgeline ning lääneriikide saatkondadesse Venemaal või lääneriikides asuvatesse soliidsetesse teadusasutustesse ja mõttekodadesse kutsutakse esinema enamasti ikka neid venemaalasi, kelle vaateid loetakse enam-vähem „parketikõlbulikeks“.

VENEMAA SÕJANDUSEKSPERT RUSLAN PUHHOV

Käesoleva analüüsi „peakangelane“ on Ruslan Puhhov. Puhhov sündis 16. aprillil 1973. aastal. Ta on lõpetanud Moskva Riikliku Rahvusvaheliste Suhete Instituudi (MGIMO) ja on nii Venemaal kui piiri taga tuntud kui ekspert Venemaa relvajõudude ja sõjatööstuse küsimustes. Alates 1997. aastast juhib Puhhov tema enda asutatud mõttekoda Strateegia ja Tehnika Analüüsi Keskus (CAST³) ja tal on laialdased sidemed Venemaa poliitilises juhtkonnas. Puhhov on Kaitseministeeriumi ühiskondliku nõukogu ja valitsuse juures tegutseva ekspertnõukogu liige. Ta kirjutab militaarteemadel artikleid ja annab intervjuusid tuntud Vene ja Lääne väljaannetele, kusjuures mitmed neist ei ole loobunud tema seisukohtade avaldamisest ka pärast täiemahulise sõja algust Ukrainas 2022. aasta veebruaris.

Puhhovit on vähemalt kaks korda autasustatud Kaitseministeeriumi medaliga: 2020. aasta veebruaris kui osavõtjat sõjalisest operatsioonist Süürias ja 2021. aasta oktoobris panuse eest Venemaa riigikaitse tugevdamisse. Täpselt aasta hiljem, 19. oktoobril 2022 rääkis Puhhov Vene telekanali eetris „kogemata välja“, et Vene relvajõud kasutavad Ukraina ründamisel Iraani droone, mida Venemaa juhtkond oli seni eitanud. Teadaolevalt ei järgnenud sellele mingeid sanktsioone ja Puhhovi positsioon sõjalise eksperdina Venemaal ei kannatanud. 2022. aasta septembris teatas Puhhovi juhitud CAST Vene meedias, et maksab 1 miljon rubla preemiat sellele Vene sõjaväelasele või jõuametkonna töötajale, kellel õnnestub saada enda valdusesse enam-vähem töökorras Eesti kaitsetööstuse ettevõttes Milrem Robotics toodetud ja Ukraina relvajõududele katsetusteks saadetud mehitamata kompleks THeMIS ning toimetada see Venemaa Kaitseministeeriumi käsutusse.

Ruslan Puhhov

Allikas: CAST-i konto X-is

FSB DKRO OHVITSER ALEKSANDR VINNITŠENKO

Käesoleva analüüsi teine „kangelane“ on FSB DKRO vastuluureohvitser Aleksandr Vinnitšenko. Vinnitšenko on sündinud 7. mail 1974 Ukrainas Donetskis. Ukraina sidemete olemasolu ei ole Vene julgeolekutöötajate puhul üllatav, ka paljud teised FSB luure- ja vastuluureüksuste ohvitserid, sealhulgas isegi üksuste juhid, on Ukraina juurte või taustaga.

Koopia Vinnitšenko passist

FSB-ga on olnud seotud ka Aleksandr Vinnitšenko abikaasa Olga, kes 1990. aastatel töötas FSB Akadeemias. 2000. aastatest alates on Olga Vinnitšenko tegelenud migratsiooniküsimustega Venemaa Siseministeeriumi süsteemis, töötades ametikohtadel, mis võimaldavad tal koguda informatsiooni Venemaale saabunud välismaalaste kohta. Välisluureametile teadaolevalt on mitmed FSB ohvitserid, kelle abikaasadel või teistel lähedastel isikutel on juurdepääs infole Venemaa territooriumil viibivate välismaalaste kohta, kasutanud seda võimalust ära mitteametlikuks info hankimiseks potentsiaalsete värbamise sihtmärkide kohta.

PUHHOVI KOOSTÖÖ VINNITŠENKOGA

Ruslan Puhhov on lääneriikide saatkondade töötajatega Moskvast suhelnud 1990. aastatest alates, tema suhtlusringkond lääneriikide diplomaatide ja sõjandusekspertide hulgas on muljetavaldav. Puhhovi koostöö Vinnitšenkoga on kestnud vähemalt alates 2010. aastatest, kuigi lääneriikide diplomaatidega suhtlemise tõttu on ta olnud FSB huviorbiidis tõenäoliselt oma karjääri algusest peale. FSB agendina teavitab Puhhov oma kuraatorit Vinnitšenkot regulaarselt oma kontaktidest lääneriikide diplomaatidega, üritustest, kuhu teda kutsutakse, ja teistest isikutest, sealhulgas venemaalastest, kes on samuti nendele üritustele kutsutud. Nende viimaste kohta küsib Puhhov korraldajatelt eraldi andmeid. Olles ise tegelikult FSB DKRO informaatore, esineb Puhhov lääneriikide diplomaatidest kontaktidega suheldes väga julgeolekuteadliku isikuna, kes pakub välja meetmeid lääneriikide saatkondade korraldatavatele üritustele kutsutud venemaalastest külaliste julgeoleku tagamiseks. Et need ei satuks Vene julgeolekuorganite huviorbiiti, soovib ta näiteks mitte korraldada üritusi saatkondades. Samal ajal aga edastab Puhhov informatsiooni nende ürituste ja sinna kutsutute kohta Vinnitšenkole. Soovitus mitte korraldada üritusi saatkondades võib korraldajatele tunduda mõistlikuna, kuna on üldteada, et välisriikide diplomaatilised esindused Venemaal on FSB tiheda jälgimise all. Kuid kui üritused toimuvad avalikes kohtades, on FSB-l palju lihtsam seal räägitut varjatult salvestada, mida FSB on korduvalt teinud, ja vajadusel ka avalikustada.

Puhhov on teadaolevalt edastanud Vinnitšenkole infot Eesti, Jaapani, Norra, Rootsi, Rumeenia ja USA Venemaal asuvates saatkondades toimunud ürituste kohta, kuid see nimekiri ei ole lõplik ja tõenäoliselt on neid riike palju enam.

Ruslan Puhhov on FSB DKRO-le edastanud infot oma kontaktidest paljude lääneriikidega.

Samuti teavitab Puhhov Vinnitšenkot regulaarselt erinevatest üritustest prestiižsetes välismaa ülikoolides ja mõttekodades, kuhu teda esinema kutsutakse, näiteks USA-s, Suurbritannias, Türgis, Pakistanis ja Araabia Ühendemiraadites. Muuhulgas küsib Puhhov küllakutsujatelt andmeid venemaalaste kohta, kes on samuti samale üritusele kutsutud.

Puhhov ja Vinnitšenko kohtuvad regulaarselt näost näkku. Oma osalemist välismaistel või Venemaal resideerivate välismaa diplomaatide korraldatavatel üritustel koordineerib Puhhov Vinnitšenkoga, kes on peamiselt huvitatud oma agendi kohtumistest välismaalastega. Venelaste osavõtul toimunud kohtumised huvitavad Puhhovi FSB ohvitserist agendijuhti vähem. See on taas märk Vinnitšenko ja DKRO huvist just välismaalaste vastu.

CAST @CentreAST · Mar 4, 2020

CAST Director Ruslan Puhhov giving a lecture on the Russian SOF at the Estonian Military Academy in Tartu.

Puhhov esines 2020. aastal Eesti Kaitseväge Akadeemia kadettidele.

Allikas: CAST-i konto X-is

PUHHOV EI OLE AINUKE OMATAOLINE

Ruslan Puhhov ei ole ainus informaatore, kes nii-öelda mitteametlikult teavitab FSB-d oma kontaktidest lääneriikide diplomaatide või teiste välismaalastega, välisriikide delegatsioonide visiitidest ja enda välisreisidest ning saadab ettekandeid toimunud kohtumiste, peamiselt välismaalaste esitatud seisukohtade kohta. Välisluureametile teadaolevalt on selliseid isikuid Venemaa teadus- ja uurimisasutustes ning mõttekodades palju. Lisaks neile saadavad paljud Venemaa asutused FSB-le ka ametlikus korras regulaarselt ülevaateid eesootavatest kontaktidest välisriikidega nii Venemaa kui välisriikide territooriumil, märkides ära nii kohtumise kuupäeva, päevakorra kui ka osalevate välismaalaste nimed. Olukord Venemaal ei ole kuigivõrd muutunud võrreldes Nõukogude perioodiga, kui FSB eelkäijale KGB-le kanti samuti ette enda kontaktidest välismaalastega ja välisreisidest. Mõõdukamate vaadete („parketikõlbulike“) Venemaa teadlaste ja mõttekodalastega suhtlevad inimesed Läänest peavad arvestama, et suure tõenäosusega kantakse sellest suhtlusest ette FSB vastuluurele.

Välisluureamet jätkab ka edaspidi Venemaa luureteenistuste tegevuse paljastamist.

Välisluureamet jätkab ka järgmiste aastate ohuhinnangutes Venemaa luure- ja julgeolekuteenistuste ning nendega koostööd tegevate isikute paljastamist. Kõik, kes ei taha leida oma nime ja fotot meie väljaandes kõrvuti FSB või mõne muu Venemaa luureteenistuse ohvitseri nime ja fotoga, kellele informatsiooni edastamine võib edaspidi saada takistuseks teie sidemetele lääneriikides, võtke meiega ühendust! Kindlasti jõuame vastastikku kasulikule kokkuleppele!